

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ISSN 2415-8143

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧАСОПИС
ВОЛИНИ**

**PEDAGOGICAL JOURNAL
VOLYN**

**PEDAGOGICHNIJ CHASOPIS
VOLINI**

№ 3(6)/2017

*З оригіналом згідно
Війний секретар
Льотка П. С.*

Луцьк – 2017

УДК 37(051)
ББК 74я52
П-24

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ № 21605-11505P)*

Рекомендовано до друку вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 14 від 28.09.2017 р.)

Редакційна колегія «Педагогічного часопису Волині»

Лякішева А. В., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*головний редактор*).

Кузава І. Б., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*відповідальний секретар*).

Члени редколегії:

Влосінський Маріан, доктор габілітований у галузі педагогіки (Куявська школа департаменту освіти, Республіка Польща).

Гайдукевич С.Є., кандидат педагогічних наук, доцент (Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка, Республіка Білорусь).

Гусак Л.Є., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Лабендович Станіслав, доктор габілітований у галузі педагогіки (Люблінський католицький університет Івана Павла II, Республіка Польща).

Мазур Пйотр, доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки Вищої професійної школи у м. Хелмі (Республіка Польща).

Максимук Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент (Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, Республіка Білорусь).

Москальова Л. Ю., доктор педагогічних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

Потапчук Т.В., доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Пріма Р. М., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Сергейко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент (Гродненський обласний інститут розвитку освіти, Республіка Білорусь).

Смолюк І. О., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Шевцов А.Г., член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (Міністерство освіти і науки України).

Шеремет М. К., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Рецензенти:

Осадченко І. І., доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

Супрун М. О., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Цьось А. В., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

У журналі «Педагогічний часопис Волині» висвітлюються актуальні питання із галузі знань «освіта» (науки про освіту – дошкільна, початкова, середня та професійна (за спеціалізацією), спеціальна освіта, фізична культура і спорт).

Видання індексується Google Scholar.

Журнал «Педагогічний часопис Волині» є фаховим виданням України з педагогічних наук (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 16.05.2016 № 515), в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, і має тематичну спрямованість щодо спеціальності «Педагогіка».

Педагогічний часопис Волині : науковий журнал. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2017. – №3 (6). – 87 с.

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017
© Маліневська І.П. (обкладинка), 2017
© Кузава І.Б. (упорядкування), 2017

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

- Каричковський Василь, Каричковська Світлана*
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У НЕМОВНИХ ВНЗ УКРАЇНИ 7
- Остапівська Ірина, Свистун Надія*
РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ
МАТЕМАТИКИ 12
- Панасюк Світлана*
МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ВАСИЛЯ ВЕРХОВИНЦЯ 18
- Пріма Раїса, Новосад Віра*
НОВАТОРСТВО ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО 24
- Сеник Алла*
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ПОЗИЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПОЗАШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ВИХОВНА СИСТЕМА 28

РОЗДІЛ II. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

- Гладуш Валентин, Савчук Варфоломій*
ПЕРЕТВОРЕННЯ ЛОРЕНЦА В ОСВІТІ УЧНІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ПРОФІЛЮ
НАВЧАННЯ 36
- Ковальова Катерина*
МОДЕЛЮВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК
ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-АГРАРНИКІВ 43
- Остапівська Ірина, Ласкевич Ольга*
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 48

**РОЗДІЛ ІІІ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Гапончук Олена
КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ
ЗАКЛАДІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 54

Єрьоміна Лілія
ГОТОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 61

Остапйовська Ірина
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ
МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ 68

Потанчук Тетяна
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 73

НАШІ АВТОРИ.....	81
ІНФОРМАЦІЙНА СТОРІНКА.....	82
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ.....	85

Катерина Ковальова

Вінницький національний аграрний університет (Вінниця)

МОДЕЛЮВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-АГРАРНИКІВ

У статті визначені основні ознаки контекстного навчання та визначений його вплив на формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників. Доведено, що основною ознакою такого навчання є моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професії через відтворення реальних професійних ситуацій. Встановлено, що цей вид навчання дозволяє студентам зануритись в світ майбутньої професії, дізнатись про її особливості, спробувати налагодити ділові відносини, підібрати відповідні форми поведінки, спробувати сформувати позитивний мікроклімат, відчути відповідальність за власні вчинки та дії.

Ключові слова: моделювання, інженер-аграрник, комунікативна ситуація, майбутня професія, педагогічна умова, професійна ситуація, комунікативна компетентність, спілкування.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Питанню моделювання комунікативних ситуацій професійної діяльності в навчальному процесі приділяється багато уваги як в науково-методичній літературі, так і на практиці викладання навчальних дисциплін, особливо гуманітарно-психологічного напрямку. В нашому дослідженні ми використали таку педагогічну умову як моделювання комунікативних ситуацій для формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників, що є необхідною умовою для задоволення їх професійних потреб та забезпечення належної культури фахового спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вітчизняних та зарубіжних науковців займались вивченням питань контекстного навчання, зокрема Г. Балл, А. Вербицький, С. Вітвіцька, О. Ларіонова, А. Леонтьєв, М. Пентилюк, О. Тихомиров, К. Херрід. А. Вербицький подає наступне тлумачення контекстному навчання: «Навчання, в якому моделюється предметний та соціальний зміст майбутньої професійної діяльності спеціаліста, а засвоєння ним абстрактних знань як знакових систем накладено на канву цієї діяльності, ми називаємо контекстним навчанням» [1]. О. Ларіонова визначає контекстне навчання «як моделювання мовою науки змісту майбутньої професійної діяльності за допомогою системи різних форм, методів та засобів навчання» [7]. Використання цього виду навчання передбачає застосування форм і методів активного навчання, розширення кругозору, збагачення досвіду, розуміння змістового впливу майбутньої професії студентів на навчальну та освітню діяльність [8; С. 119]. М. Ливківський вважає, що основою контекстного навчання є моделювання професійних ситуацій, які допомагають розкрити суть майбутньої професії, «простежити» контури професійної реальності та щільніше зблизитись з життям» [9].

Моделювання активно використовується в різних галузях науки, педагогіки, техніки. Н. Мойсеюк тлумачить моделювання «як створення та дослідження моделей, які відображають предмет дослідження і можуть змінити його» [10]. О. Гребенюк та М. Рожкова визначають моделювання «як загальнонауковий метод дослідження, який використовується не для вивчення об'єкту дослідження, а його зображення у вигляді так званої моделі, але результат дослідження переноситься з моделі на об'єкт» [3].

І. Дичківська [4, с. 10] зазначає, що «навчання працювати передбачає здатність здобуття і застосування професійних навичок, можливість вирішення різноманітних професійних ситуацій, вміння співпрацювати та виконувати професійні обов'язки».

На думку О. Тихомирова контекстне навчання сприяє розвитку творчого мислення [11]. У процесі контекстного навчання викладач переводить студента з пасивного приймання знань до їх творця, який вміє сформулювати проблему, продумати шляхи їх вирішення, довести

свою точку зору. З думкою О. Тихомирова погоджується В. Готтинг, котрий також наголошує на розвитку творчих здібностей при формуванні професійної компетентності. В умовах контекстного навчання автор пропонує застосовувати такі стимули, як:

- ефект результативності: орієнтація студентів не лише на засвоєння навчальної інформації, а й на творче застосування одержаних знань з практики через виконання спеціальних творчо-пошукових завдань; застосування нестандартних методів і прийомів навчання, виховання;

- пошук «педагогічного ідеалу» через сприйняття, осмислення нової інформації, формування власної позиції (читання і обговорення наукової, навчальної літератури, написання творів, обговорення матеріалу про застосування інновацій, реалізувати які здатні творчо мислячі, висококваліфіковані фахівці).

Мета статті полягає в вивченні ознак контекстного навчання та застосуванні такої педагогічної умови як моделювання комунікативних ситуацій професійної діяльності для формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою педагогічною умовою формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників є моделювання комунікативних ситуацій професійної діяльності, адже це створює сприятливі умови для спілкування, творчої свободи, самовдосконалення. Моделювання професійних ситуацій навчить майбутніх інженерів-аграрників творчо діяти, виробити власну стратегію поведінки, знайти взаєморозуміння, підтримку колег, бути психологічно готовим до можливих труднощів та навчить їх долати. Це чудова можливість використання отриманих знань на практиці, яка вкаже на недоліки, прогалини та дасть можливість надолужити втрачене та відчутти наскільки відповідальним є навчання в університеті.

Моделювання професійних ситуацій в процесі навчання дає можливість відтворити зміст майбутньої професії через формування комунікативної компетентності інженера-аграрника на заняттях з психології, англійської мови та української мови за професійним спрямуванням.

На моделюванні як засобі, що дає можливість наблизити мовленнєву діяльність до професійних умов спілкування наголошували Г. Багієв, А. Вербицький, С. Висоцька, В. Глушков, Є. Голант, Б. Левіс, А. Леонтєв, М. Скаткін, Х. Харінгтон, Р. Шеннон та ін. А. Леонтєв зазначає, що «будь-яка програма навчання передбачає створення моделі комунікатора, яка буде достатньою для реалізації поставлених комунікативних цілей» [8].

Моделювання професійних ситуацій є зручним засобом інтеграції специфіки предмету та вивчення мови, адже студенти стикаються з певною ситуацією (проблемою), яку вирішують шляхом аналізу матеріалу, представленого мовою, яку вивчають. Автентичність (справжність) ситуацій і матеріалу чинить позитивний вплив на мотиваційну сферу студента і сприяє навчанню мови в цілому.

Питанням комунікативних ситуацій та їх моделюванню в навчальному процесі приділяється багато уваги як в науково-методичній літературі, так і на практиці викладання навчальних дисциплін. Розглянувши думки вчених щодо навчальної комунікативної ситуації, її можна визначити як сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу. Використання на заняттях з психології, англійської мови та української мови за професійним спрямуванням комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності дало можливість сформувати у інженерів-аграрників мовленнєву поведінку, апробувати зразки і моделі спілкування, поживити процес спілкування в цілому. Комунікативні ситуації сприяли розкриттю і реалізації комунікативних здібностей, необхідних в діяльності інженерів-аграрників, тобто їх вмінню нарощувати знання, обмінюватись інформацією, вести бесіду, правильно висловлювати та аргументувати свої погляди, враховувати думку співрозмовника, уточнювати факти, розв'язувати ділові проблеми, приймати рішення та досягати бажаного результату.

У навчальному процесі конкретні ситуації реалізуються у різних видах: ситуація-ілюстрація, ситуація-вправа, ситуація-запит інформації, ситуація-проблема, ситуація-оцінка, ситуація-виклад.

Основна мета використання вищеперерахованих конкретних ситуацій полягає в вдосконаленні комунікативних вмінь та набутті майбутніми інженерами-аграрниками таких професійних рис:

- професійної комунікативної компетентності (володіння комунікативними навичками на достатньому рівні для проведення переговорів, налагодження ділових контактів);
- професійної відповідальності (відповідальність перед собою, колегами, колективом);
- ціннісного ставлення до майбутньої професії (любов до майбутньої професійної діяльності, повага до колег);
- професійної спрямованості (співвіднесення нахилів здібностей студентів; навчання студентів прийомів самоорганізації, самооцінювання);

Наприклад, для здобуття інформації про методи вирішення промислових проблем, набуття навичок їх використання на практиці ми запропонували студентам таку конкретну ситуацію. Кіровоградський машинобудівний завод стикнувся з гострою конкуренцією в регіоні з боку іноземних виробників. Стан справ ускладнюється зростаючим надходженням імпоротної сільськогосподарської техніки. Керівництво заводу має прийняти рішення: чи варто знижувати ціни на сільськогосподарську техніку, чи виходити на ринок з новими моделями та який план маркетингу запропонувати для покращення стану справ.

Моделюючи ситуацію, ми враховували ряд факторів: рівень підготовки студентів інженерного профілю, конкретні обставини, ступінь складності матеріалу, що вивчається. Важливим було створення позитивної, емоційної атмосфери на уроці, адже всі учасники навчального процесу виконували певні ролі. Педагог виступав у ролі судді, тренера, арбітра, друга, консультанта. Дж. Хонан та Ш. Стернман підкреслюють, що основна функція викладача - діяти як висококваліфікований помічник, руйнуючи бар'єри між студентами, сприяти активному обговоренню ситуацій та спрямовувати учнів у правильному напрямку [12, с. 9].

При моделюванні комунікативних ситуацій ми використовували такі ситуації, які мають професійну значимість для студентів та задовольняють їх пізнавальний інтерес з фахового спрямування. Ми намагались заздалегідь підготувати ситуацію (кейс). В ньому можуть бути дві конфліктуючі сторони, позиції, які суперечать одна одній.

Проблемній ситуації притаманні такі особливості:

- виникнення стану інтелектуального чи психологічного навантаження;
- ситуація не узгоджується з уявленням студента про неї;
- виникає потреба пошуку додаткових знань, відомостей і доказів;
- для вирішення ситуації необхідні нові підходи, погляди та рішення.

Застосування у навчальному процесі проблемних комунікативних ситуацій сприяло розвитку мовленнєво-мислительної діяльності, спонукало до пошуку нових ідей, задумів, логіко-змістовних рішень, стимулювало процеси аналізу, порівняння, синтезу. Так, вивчаючи тему «Моя майбутня професія», інженери-аграрники не лише читали тексти, що пропонує підручник, а й намагались після перегляду відеоролику про діяльність китайського заводу розповісти про особливості та відмінності в роботі своїх колег за кордоном. Логічно міркуючи, студенти висловлювали свої думки, чому в промисловості КНР широко використовуються альтернативні джерела енергії, сучасні автоматизовані роботи і т.д. Причому працювали студенти як в групах, так і індивідуально, широко використовуючи додатковий матеріал, власні спостереження, попередньо набутий досвід. На нашу думку, такі проблемні обговорення сприяли вмінню адаптуватись, знаходити шляхи вирішення професійних завдань та розвивали комунікативні навички студентів.

Для успішного вирішення ситуацій необхідним для студентів було застосування мислення, аналізу, роздумів, порівняння, виявлення суперечностей, розвиток творчості, цілеспрямованості, самостійності, висунення гіпотез, доведення своєї точки зору, прийняття думок співрозмовника, формування вміння долати труднощі.

Для прикладу під час вивчення курсу «Психологія» ми запропонували студентам для вирішення ситуації-проблеми та ситуації-вправи.

Вирішення ситуацій сприяло вдосконаленню комунікативних вмінь інженерів-аграрників, завдяки їх активному включенню в дискусію, розвитку вмінь будувати діалог, аргументовану відповідь, коректно відповідати на питання, відхиляти некомпетентні пропозиції, сперечатись з одногрупниками, шукати вирішення запропонованих проблем. Використання у навчальному процесі моделювання комунікативних ситуацій дало сильний поштовх розвитку групової співпраці, адже, вирішивши (осмисливши) ситуацію, інженери-аграрники мали бажання поділитися своїми враженнями, думками з групою, обговорити з іншими моделі поведінки, почути точку зору та зауваження співрозмовників. В результаті відбувалась мовна практика; обмін, накопичення знань; студенти вчилися спілкуватись, взаємодіяти в команді, формувати позитивні взаємостосунки.

В процесі навчання ми широко використовували групові форми роботи, адже саме цей вид діяльності сприяє розвитку спілкування. Причому студенти з вищим рівнем комунікативної підготовки допомагали своїм колегам, радили як уникнути помилок, корегували відповіді, пропонували альтернативні варіанти розвитку подій. Приміром, корисною формою роботи була гра «Автори» (Authors). Студентам зачитувався текст з цікавим, емоційним сюжетом, але на етапі кульмінації подій читання обривалось. Завданням майбутніх інженерів було продовження тексту, а найбільш колоритні кінцівки обговорювались і визначались переможці. Під час гри студенти виявляли не лише творчі здібності та фантазію, а й активізували словниковий запас і логічне мислення.

Звичайно, ми приділяли значну увагу щодо професійно-педагогічного спрямування ігор. Імітація ситуації спілкування, пов'язана з особливостями інженерної підготовки, проблеми розвитку промисловості в нашій країні, використання елементів рольової, ділової гри надавало освітньому процесу професійного характеру.

В. Єфимов і В. Комаров визначають ділову гру, як певний вид діяльності, умовну практику, пов'язану з відповідними ролями, виконання яких вимагає двопланової поведінки [5]. О. Вербицький описує ділову гру, як знакову модель професійної діяльності, контекст якої визначається імітацією, мовою моделювання та зв'язками, включаючи природну мову [2].

На заняттях з дисциплін гуманітарного циклу ми пропонували майбутнім інженерам-аграрникам прийняти участь в діловій грі, уявивши себе педагогом, адже після закінчення навчання випускники можуть залишитись працювати на кафедрі і спробувати себе в викладацько-дослідницькій діяльності. Один з студентів мав підготуватись до проведення мікроуроку з використанням професійної лексики, створенням таблиць, графіків, роздаткового матеріалу, підготовкою презентації, описом малюнків за темою, створенням необхідного граматичного і лексичного словничка, і т.д. «Студент-учитель» презентував урок, записував нові слова на дошці, пояснював новий граматичний, лексичний матеріал, просив «студентів-учнів» приймати участь у дискусії, ставити запитання до тексту, висловлювати свої думки, побажання.

Після закінчення мікроуроку ми підбивали підсумки, намагались віднайти позитивні моменти і допущені помилки, аналізували підготовку та манеру проведення заняття, поведінку присутніх, їх активність, бажання співпрацювати, давали рекомендації та колективно оцінювали діяльність кожного з членів групи.

Такі змодельовані ситуації готували інженерів-аграрників до аналогічної ситуації у майбутній фаховій діяльності та ще раз підтверджували, що процес формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників здійснюється в процесі викладання дисциплін мовного та психологічного циклів [6].

Успішне здійснення майбутньої професійної діяльності інженерів-аграрників неможливе без знання української та іноземної мови, оволодіння якими передбачає використання комунікативного підходу. Відповідно до цього підходу, процес навчання має бути моделлю процесу мовленнєвої комунікації; мови вивчаються та вдосконалюються через діяльність – ситуації з професійної діяльності програвються, промовляються; викладач

Для прикладу під час вивчення курсу «Психологія» ми запропонували студентам для вирішення ситуації-проблеми та ситуації-вправи.

Вирішення ситуацій сприяло вдосконаленню комунікативних вмінь інженерів-аграрників, завдяки їх активному включенню в дискусію, розвитку вмінь будувати діалог, аргументовану відповідь, коректно відповідати на питання, відхиляти некомпетентні пропозиції, сперечатись з одногрупниками, шукати вирішення запропонованих проблем. Використання у навчальному процесі моделювання комунікативних ситуацій дало сильний поштовх розвитку групової співпраці, адже, вирішивши (осмисливши) ситуацію, інженери-аграрники мали бажання поділитися своїми враженнями, думками з групою, обговорити з іншими моделі поведінки, почути точку зору та зауваження співрозмовників. В результаті відбувалась мовна практика; обмін, накопичення знань; студенти вчилися спілкуватись, взаємодіяти в команді, формувати позитивні взаємостосунки.

В процесі навчання ми широко використовували групові форми роботи, адже саме цей вид діяльності сприяє розвитку спілкування. Причому студенти з вищим рівнем комунікативної підготовки допомагали своїм колегам, радили як уникнути помилок, корегували відповіді, пропонували альтернативні варіанти розвитку подій. Приміром, корисною формою роботи була гра «Автори» (Authors). Студентам зачитувався текст з цікавим, емоційним сюжетом, але на етапі кульмінації подій читання обривалось. Завданням майбутніх інженерів було продовження тексту, а найбільш колоритні кінцівки обговорювались і визначались переможці. Під час гри студенти виявляли не лише творчі здібності та фантазію, а й активізували словниковий запас і логічне мислення.

Звичайно, ми приділяли значну увагу щодо професійно-педагогічного спрямування ігор. Імітація ситуації спілкування, пов'язана з особливостями інженерної підготовки. проблеми розвитку промисловості в нашій країні, використання елементів рольової, ділової гри надавало освітньому процесу професійного характеру.

В. Єфимов і В. Комаров визначають ділову гру, як певний вид діяльності, умовну практику, пов'язану з відповідними ролями, виконання яких вимагає двопланової поведінки [5]. О. Вербицький описує ділову гру, як знакову модель професійної діяльності, контекст якої визначається імітацією, мовою моделювання та зв'язками, включаючи природну мову [2].

На заняттях з дисциплін гуманітарного циклу ми пропонували майбутнім інженерам-аграрникам прийняти участь в діловій грі, уявивши себе педагогом, адже після закінчення навчання випускники можуть залишитись працювати на кафедрі і спробувати себе в викладацько-дослідницькій діяльності. Один з студентів мав підготуватись до проведення мікроуроку з використанням професійної лексики, створенням таблиць, графіків, роздаткового матеріалу, підготовкою презентації, описом малюнків за темою, створенням необхідного граматичного і лексичного словничка, і т.д. «Студент-учитель» презентував урок, записував нові слова на дошці, пояснював новий граматичний, лексичний матеріал, просив «студентів-учнів» приймати участь у дискусії, ставити запитання до тексту, висловлювати свої думки, побажання.

Після закінчення мікроуроку ми підбивали підсумки, намагались віднайти позитивні моменти і допущені помилки, аналізували підготовку та манеру проведення заняття, поведінку присутніх, їх активність, бажання співпрацювати, давали рекомендації та колективно оцінювали діяльність кожного з членів групи.

Такі змодельовані ситуації готували інженерів-аграрників до аналогічної ситуації у майбутній фаховій діяльності та ще раз підтверджували, що процес формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників здійснюється в процесі викладання дисциплін мовного та психологічного циклів [6].

Успішне здійснення майбутньої професійної діяльності інженерів-аграрників неможливе без знання української та іноземної мови, оволодіння якими передбачає використання комунікативного підходу. Відповідно до цього підходу, процес навчання мови має бути моделлю процесу мовленнєвої комунікації; мови вивчаються та вдосконалюються через діяльність – ситуації з професійної діяльності програються, промовляються; викладачі

не лише перевіряє правильність виконання завдань, а й керує та спрямовує діяльність студентів. Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма в процесі вивчення іноземної мови набагато ефективніше при застосуванні цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в змодельованих ситуаціях реального професійного спілкування.

Ефективність моделювання полягала і в тому, що майбутні інженери-аграрники отримували власний досвід, який зможуть використати в майбутньому, це перша сходинка до дорослого життя, яка дасть можливість примножити власні знання, вміння, навички, отримані від педагогів та колег.

Виклад з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, моделювання у навчанні комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності реалізовувалась під час викладання предметів мовно-психологічного циклу за допомогою ділових, імітаційних, рольових ігор, аналізу конкретних ситуацій та сприяла отриманню та збагаченню досвіду, розширенню кругозору, розвитку мислення, самовираженню, самореалізації, підвищенню мотивації, творчої активності, здобуттю, вдосконаленню, розвитку комунікативних вмінь, розумінню важливості спілкування для становлення як майбутнього фахівця та успішному засвоєнню навчального матеріалу професійного спрямування. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку передбачають розширення спектру застосування комунікативних ситуацій не лише під час викладання предметів мовно-психологічного циклу, а й під час вивчення інженерами-аграрниками вузькопрофільних дисциплін з спеціальності.

Джерела та література

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе : контекстный подход : метод. пособие / А. А. Вербицкий. – М. : Высш. шк., 1991. – 207 с.
2. Вербицкий А. А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение / А. А. Вербицкий. – М., 1999. – 324 с.
3. Гребенюк О. С. Общие основы педагогики : учебник для студ. высш. учеб. заведений / О. С. Гребенюк, М. И. Рожков. – М. : ВЛАДОС – ПРЕСС, 2003. – 160 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Ефимов В. М., Комаров В. Ф. Введение в управленческие имитационные игры. – М. : Наука, 1980. – 216 с.
6. Ковальова К. В. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-аграрників. / К. В. Ковальова // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [Редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич, 2014. – Вип. 9. – С. 86–91.
7. Ларионова О. Компетентность – основа контекстного обучения / О. Ларионова // Высш. образование в России. – 2005. – № 10. – С. 118–122.
8. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М. : МГУ, 1981. – 584 с.
9. Ливківський М. Освітні інноваційні технології у процесі викладання дисциплін / М. Ливківський // Інноваційні технології формування компетентності майбутніх учителів: зб. наук.-метод. пр. / за ред. О. А. Дубасенюк : Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2004. – С. 49–55.
10. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Мойсеюк Н. Є. – 5-е вид., доп. і перероб. – К., 2007. – 656 с.
11. Тихомиров О. К. Психология мышления : [учеб. пособ. для вузов по спец. «Психология»] / О. К. Тихомиров. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 272 с.
12. Honan James P. Using cases in higher education: a guide for faculty and administrators / Honan James P., Rule Cheryl Sternman. – [BM] : John Wiley and Sons, 2002. – 93 p. – (USA).

References

1. Verbickij A. A. Aktivnoe obuchenie v vyshej shkole : kontekstnyj pohod : metod. posobie / A. A. Verbickij. – M. : Vyssh. shk., 1991. – 207 s.
2. Verbickij A. A. Novaja obrazovatel'naja paradigma i kontekstnoe obuchenie / A. A. Verbickij. – M., 1999. – 324 s.
3. Grebenjuk O. S. Obshhie osnovy pedagogiki : uchebnik dlja stud. vyssh. ucheb. zavedenij / O. S. Grebenjuk, M. I. Rozhkov. – M. : VLADOS – PRESS, 2003. – 160 s.
4. Dychkivs'ka I. M. Innovacijni pedagogichni tehnologii': navch. posib. / I. M. Dychkivs'ka. – K. : Akademvydav, 2004. – 352 s.
5. Efimov V. M., Komarov V. F. Vvedenie v upravlencheskie imitacionnye igry. – M. : Nauka, 1980. – 216 s.
6. Koval'ova K. V. Pedagogichni umovy formuvannja komunikatyvnoi' kompetentnosti majbutnih inzheneriv-agrarnyviv. / K. V. Koval'ova // Aktual'ni pytannja humanitarnyh nauk: mizhvuzivs'kyj zbirnyk naukovyh prac'

- molodyh vchenykh Drobyuc'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Ivana Franka / [Redaktor uporjadnyky V. Il'nyk'kyj, A. Dushnyj, I. Zymomrja]. – Drobyuch, 2014. – Vyp. 9. – S. 86–91.
7. Laryonova O. Kompetentnost' – osnova kontekstnogo obuchenyja / O. Laryonova // Vyssh. obrazovanye v Rossy – 2005. – № 10. – S. 118–122.
 8. Leont'ev A. N. Problemy razvutyja psyhyky / A. N. Leont'ev. – M. : MGU, 1981. – 584 s.
 9. Lyvkivs'kyj M. Osvitni innovacijni tehnologii' u procesi vykladannja dyscyplin / M. Lyvkivs'kyj // Innovacij tehnologii' formuvannja kompetentnosti majbutnih uchyteliv : zb. nauk.-metod. pr. / za red. O. A. Dubasenjuk Zhytomyr. derzh. un–t im. Ivana Franka. – Zhytomyr, 2004. – S. 49–55.
 10. Mojsejuk N. Je. Pedagogika : navch. posib. / Mojsejuk N. Je. – 5-e vyd., dop. i pererob. – K., 2007. – 656 s.
 11. Tyhomurov O. K. Psyhologija myshlennyja : [ucheb. posob. dlja vuzov po spec. «Psyhologija»] / O. K. Tyhomurov – M. : Yzd-vo MGU, 1984. – 272 s.
 12. Honan James P. Using cases in higher education: a guide for faculty and administrators / Honan James P., Ru Cheryl Sternman. – [BM] : John Wiley and Sons, 2002. – 93 p. – (USA).

Ковалева Катерина. МОДЕЛИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-АГРАРНИКОВ. В стат рассмотрены основные понятия такого педагогического условия формирования коммуникативной компетентности будущих инженеров-аграрников, как моделирование коммуникативных ситуаций профессиональной сфере. Моделирование будущих профессиональных ситуаций позволяет студентам окунуться в мир будущей профессии, разузнать о ее особенностях, попытаться наладить деловые отношения, подобрать соответствующие формы поведения, сформировать позитивный микроклимат, почувствовать ответственность за собственные поступки и действия.

Ключевые слова: моделирование, инженер-аграрник, коммуникативная ситуация, будущая профессия педагогическое условие, профессиональная ситуация, коммуникативная компетентность, общение.

Kovalova Kateryna. MODELING OF COMMUNICATIVE SITUATIONS OF PROFESSIONAL ACTIVITY AS A PEDAGOGICAL CONDITION OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE AGRARIAN ENGINEERS. The article highlights the main principles and features of case study. It is shown that it is very important to use in the educational process the method of modeling of communicative situations of future professional activities. This pedagogical condition helps future agrarian engineers to obtain knowledge, form the language of behavior of a specialist, conduct a conversation, solve business problems and create the ease in communication in general. It is proved that problematic discussions contribute to the ability to adapt, find ways to solve professional tasks and develop students' communication competence. The use of communicative situations during the lectures on "Psychology" and "Foreign language for professional orientation" promoted the development of communicative competence, linguistic-thinking activity, self-presentation, self-actualization, pushed to search for new ideas, logical-justified solutions, enrich the experience, imagination, enhance motivation, improve and develop communicative skills in order to understand the importance of communication for a future career.

Keywords: modeling, agrarian engineer, communicative situation, future profession, pedagogical condition, professional situation, communicative competence, communication.

Стаття надійшла до редколегії 01.09.2017 р.

УДК 373.3.091.33:004

Ірина Остапівська, Ольга Ласкевич

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті коротко актуалізовано поняття «інтерактивні технології», проаналізовано їх структуру, складові, характеристичні особливості, обґрунтовано важливість формування, а також – роль та місце початкової школи у цьому процесі. Авторами досліджено та охарактеризовано оптимальні умови для впровадження інтерактивних технологій в освітню практику початкової школи, наведено приклади; коротко окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: технологія, інтерактивні методи, інтерактивні технології, початкова школа, молодші класи

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку українського суспільства перед